

1. Kodeks wyborczy¹

z dnia 5 stycznia 2011 r. (Dz.U. Nr 21, poz. 112)

Tekst jednolity z dnia 19 marca 2018 r. (Dz.U. 2018, poz. 754)²

(zm.: Dz.U. 2018, poz. 1000, poz. 1349)

Spis treści

	Art.
Dział I. Przepisy wstępne	1–151
Rozdział 1. Przepisy ogólne	1–9
Rozdział 2. Prawa wyborcze	10–11
Rozdział 3. Obwody głosowania	12–17
Rozdział 4. Rejestr wyborców	18–25
Rozdział 5. Spis wyborców	26–37
Rozdział 5a. Przekazywanie informacji o wyborach wyborcom	37a–37d
Rozdział 6. Przepisy wspólne dla głosowania	38–53
Rozdział 6a. Głosowanie korespondencyjne przez wyborców niepełnosprawnych	53a–53l
Rozdział 7. Głosowanie przez pełnomocnika	54–61
Rozdział 7a–8. (<i>uchylone</i>)	61a–68
Rozdział 9. Ustalenie wyników głosowania w obwodzie	69–81
Rozdział 10. Protesty wyborcze	82–83
Rozdział 11. Komitety wyborcze	84–103
Rozdział 11a. Mężowie zaufania i obserwatorzy społeczni	103a–103c
Rozdział 12. Kampania wyborcza	104–115
Rozdział 13. Kampania wyborcza w programach nadawców radiowych i telewizyjnych	116–122
Rozdział 14. Finansowanie wyborów z budżetu państwa	123–124
Rozdział 15. Finansowanie kampanii wyborczej	125–151
Dział II. Organy wyborcze	152–191h
Rozdział 1. Przepisy ogólne	152–156
Rozdział 2. Państwowa Komisja Wyborcza	157–165
Rozdział 3. Komisarze wyborczy	166–169
Rozdział 4. Okręgowa komisja wyborcza	170–173
Rozdział 5. Rejonowa komisja wyborcza	174–177
Rozdział 6. Terytorialna komisja wyborcza	178–181
Rozdział 7. Obwodowe komisje wyborcze	181a–186
Rozdział 8. Krajowe Biuro Wyborcze	187–191
Rozdział 9. Urzędniczy wyborczy	191a–191h
Dział III. Wybory do Sejmu	192–254

¹ Treść odnośnika publikujemy na końcu ustawy.

² Tekst jednolity ogłoszono dnia 20.04.2018 r.

Spis treści

Rozdział 1. Zasady ogólne	192–200
Rozdział 2. Okręgi wyborcze	201–203
Rozdział 3. Zgłaszanie kandydatów na posłów	204–222
Rozdział 4. Karty do głosowania	223–226
Rozdział 5. Sposób głosowania i warunki ważności głosu	227
Rozdział 6. Ustalanie wyników głosowania i wyników wyborów w okręgu wyborczym	228–237
Rozdział 7. Ogłaszanie wyników wyborów do Sejmu	238–240
Rozdział 8. Ważność wyborów	241–246
Rozdział 9. Wygaśnięcie mandatu posła i uzupełnienie składu Sejmu	247–251
Rozdział 10. Kampania wyborcza w programach publicznych nadawców radiowych i telewizyjnych	252–254
Dział IV. Wybory do Senatu	255–286
Rozdział 1. Zasady ogólne	255–259
Rozdział 2. Okręgi wyborcze	260–261
Rozdział 3. Szczególne zadania komisji wyborczych	262
Rozdział 4. Zgłaszanie kandydatów na senatorów	263–265a
Rozdział 5. Karty do głosowania	266–267
Rozdział 6. Sposób głosowania i warunki ważności głosu	268–269
Rozdział 7. Ustalanie wyników głosowania i wyników wyborów w okręgu wyborczym	270–275
Rozdział 8. Ogłaszanie wyników wyborów do Senatu	276–278
Rozdział 9. Wygaśnięcie mandatu senatora i uzupełnienie składu Senatu	279–283
Rozdział 10. Kampania wyborcza w programach publicznych nadawców radiowych i telewizyjnych	284–285
Rozdział 11. Szczególne zasady finansowania kampanii wyborczej do Senatu	286
Dział V. Wybory Prezydenta Rzeczypospolitej	287–327
Rozdział 1. Zasady ogólne	287–295
Rozdział 2. Zgłaszanie kandydata na Prezydenta Rzeczypospolitej .	296–306
Rozdział 3. Karty do głosowania	307–310
Rozdział 4. Sposób głosowania i warunki ważności głosu	311–312
Rozdział 5. Ustalanie wyników głosowania i wyboru Prezydenta Rzeczypospolitej. Ważność wyborów	313–325
Rozdział 6. Kampania wyborcza w programach publicznych nadaw- ców radiowych i telewizyjnych	326
Rozdział 7. Finansowanie kampanii wyborczej	327
Dział VI. Wybory do Parlamentu Europejskiego	328–368
Rozdział 1. Zasady ogólne	328–338
Rozdział 2. Komisje wyborcze i okręgi wyborcze	339–340
Rozdział 3. Zgłaszanie kandydatów na posłów do Parlamentu Eu- ropejskiego	341–346
Rozdział 4. Kampania wyborcza w programach publicznych nadaw- ców radiowych i telewizyjnych	347–348
Rozdział 5. Ustalanie wyników głosowania i wyników wyborów . .	349–360

Rozdział 6. Ogłaszanie wyników wyborów do Parlamentu Europejskiego	361–362
Rozdział 7. Wygaśnięcie mandatu. Utrata mandatu	363–368
Dział VII. Wybory do organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego	369–469
Rozdział 1. Zasady ogólne	369–379
Rozdział 2. Obsadzenie mandatów bez głosowania	380–381
Rozdział 3. Ogłaszanie wyników wyborów na obszarze kraju	382
Rozdział 4. Wygaśnięcie mandatu radnego. Wybory uzupełniające i przedterminowe	383–389
Rozdział 5. Zmiany w podziale terytorialnym państwa	390–391
Rozdział 6. Ważność wyborów	392–398
Rozdział 7. Zgłaszanie kandydatów na radnych	399–407
Rozdział 8. Nadawanie numerów zarejestrowanym listom kandydatów	408–410
Rozdział 9. Kampania wyborcza w programach publicznych nadawców radiowych i telewizyjnych	411–412
Rozdział 10. Przepisy szczególne dotyczące wyborów do rad gmin	413–449
Rozdział 11. Przepisy szczególne dotyczące wyborów do rad powiatów	450–458a
Rozdział 12. Przepisy szczególne dotyczące wyborów do sejmików województw	459–469
Dział VIII. Wybory wójta, burmistrza i prezydenta miasta	470–493
Rozdział 1. Przepisy ogólne	470–477
Rozdział 2. Zgłaszanie kandydatów na wójta	478–483
Rozdział 3. Karty do głosowania	484–485
Rozdział 4. Sposób głosowania, warunki ważności głosu i ustalenie wyników wyborów	486–490
Rozdział 5. Kampania wyborcza w programach publicznych nadawców radiowych i telewizyjnych	491–491a
Rozdział 6. Wygaśnięcie mandatu wójta	492–493
Dział IX. Przepisy karne	494–516
Dział X. Przepis końcowy	517
Oдноśnik	
Załączniki nr 1–3	

Dział I. Przepisy wstępne

Rozdział 1. Przepisy ogólne

Art. 1. [Zakres przedmiotowy] Kodeks wyborczy określa zasady i tryb zgłaszania kandydatów, przeprowadzania oraz warunki ważności wyborów:

- 1) do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej;
- 2) Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej;
- 3) do Parlamentu Europejskiego w Rzeczypospolitej Polskiej;
- 4) do organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego;
- 5) wójtów, burmistrzów i prezydentów miast.

Art. 2. [Głosowanie osobiste] W wyborach głosować można tylko osobiście, chyba że kodeks stanowi inaczej.

Art. 3. [Głosowanie jednokrotne] W tych samych wyborach głosować można tylko jeden raz.

Art. 4. [Termin wyborów] Wybory odbywają się w dniu wolnym od pracy.

Art. 5. [Rozumienie pojęć] Ilekroć w kodeksie jest mowa o:

- 1) wyborach – należy przez to rozumieć wybory do Sejmu i do Senatu, wybory Prezydenta Rzeczypospolitej, wybory do Parlamentu Europejskiego w Rzeczypospolitej Polskiej, wybory do organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego oraz wybory wójtów, burmistrzów i prezydentów miast;
- 2) referendach – należy przez to rozumieć referenda ogólnokrajowe i referenda lokalne;
- 3) organach stanowiących jednostek samorządu terytorialnego – należy przez to rozumieć, odpowiednio, rady gmin, rady powiatów i sejmiki województw;
- 4) radzie gminy – należy przez to rozumieć także radę miasta na prawach powiatu;
- 5) radzie – należy przez to rozumieć także sejmik województwa;
- 6) wójcie – należy przez to rozumieć także burmistrza i prezydenta miasta;
- 7) zakładzie leczniczym – należy przez to rozumieć zakład leczniczy, w którym podmiot leczniczy wykonuje działalność leczniczą w rodzaju świadczenia szpitalne lub stacjonarne i całonocne świadczenia zdrowotne inne niż świadczenia szpitalne, w rozumieniu przepi-

sów ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (Dz.U. z 2018 r. poz. 160 i 138);

- 8) domu pomocy społecznej – należy przez to rozumieć także placówkę zapewniającą całodobową opiekę osobom niepełnosprawnym, przewlekle chorym lub osobom w podeszłym wieku, o której mowa w ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2017 r. poz. 1769 i 1985);
- 9) stałym zamieszkaniami – należy przez to rozumieć zamieszkanie w określonej miejscowości pod oznaczonym adresem z zamiarem stałego pobytu;
- 10) numerze ewidencyjnym PESEL – należy przez to rozumieć, w odniesieniu do obywateli Unii Europejskiej niebędących obywatelami polskimi, numer paszportu lub innego dokumentu stwierdzającego tożsamość;
- 11) wyborcy niepełnosprawnym – należy przez to rozumieć wyborcę o ograniczonej sprawności fizycznej, psychicznej, umysłowej lub w zakresie zmysłów, która utrudnia mu wzięcie udziału w wyborach;
- 12) znaku „x” – rozumie się przez to co najmniej dwie linie, które przecinają się w obrębie kratki;
- 13) obwodowej komisji wyborczej – należy przez to rozumieć obwodową komisję wyborczą ds. przeprowadzenia głosowania w obwodzie i obwodową komisję wyborczą ds. ustalenia wyników głosowania w obwodzie.

Art. 6. [Zwolnienie od opłat i kosztów sądowych] Wszelkie pisma oraz postępowanie sądowe i administracyjne w sprawach wyborczych są wolne od opłat administracyjnych i kosztów sądowych.

Art. 7. [Tłumaczenie dokumentów na język polski] Dokumenty wymagane na podstawie przepisów kodeksu niesporządzone w języku polskim są składane wraz z tłumaczeniem przysięgłym na język polski.

Art. 8. [Dostęp do dokumentów, archiwa państwowe] § 1. Dokumenty z wyborów są przekazywane do archiwów państwowych i mogą być udostępniane.

§ 1a. Dokumenty z wyborów są przechowywane przez okres co najmniej 5 lat.

§ 2. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, po zasięgnięciu opinii Państwowej Komisji Wyborczej oraz Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych, określi, w drodze rozporządzenia, sposób przekazywania, przechowywania i udostępniania dokumentów z wyborów, ze szczególnym uwzględnieniem okresu, po jakim mu-

szą być one przekazywane do archiwów państwowych, potrzeby ochrony przekazywanych, przechowywanych materiałów i zawartych w nich danych oraz podmiotów, którym dokumenty mogą być udostępniane.

Art. 9. [Upływ terminu] § 1. Ilekroć w kodeksie jest mowa o upływie terminu do wniesienia skargi, odwołania lub innego dokumentu do sądu, organu wyborczego, urzędu gminy, konsula albo kapitana statku, należy przez to rozumieć dzień złożenia skargi, odwołania lub innego dokumentu w sądzie, organowi wyborczemu, w urzędzie gminy, w konsulacie lub kapitanowi statku.

§ 2. Jeżeli koniec terminu wykonania czynności określonej w kodeksie przypada na sobotę albo na dzień ustawowo wolny od pracy, termin upływa pierwszego roboczego dnia po tym dniu.

§ 3. Jeżeli kodeks nie stanowi inaczej, czynności wyborcze określone kalendarzem wyborczym oraz czynności, o których mowa w § 1, są dokonywane w godzinach urzędowania sądów, organów wyborczych, urzędów gmin oraz konsulatów.

Rozdział 2. Prawa wyborcze

Art. 10. [Czynne prawo wyborcze, brak prawa] § 1. Prawo wybierania (czynne prawo wyborcze) ma:

- 1) w wyborach do Sejmu i do Senatu oraz w wyborach Prezydenta Rzeczypospolitej – obywatel polski, który najpóźniej w dniu głosowania kończy 18 lat;
- 2) w wyborach do Parlamentu Europejskiego w Rzeczypospolitej Polskiej – obywatel polski, który najpóźniej w dniu głosowania kończy 18 lat oraz obywatel Unii Europejskiej niebędący obywatelem polskim, który najpóźniej w dniu głosowania kończy 18 lat, oraz stale zamieszkuje na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
- 3) w wyborach do organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego:
 - a) rady gminy – obywatel polski oraz obywatel Unii Europejskiej niebędący obywatelem polskim, który najpóźniej w dniu głosowania kończy 18 lat, oraz stale zamieszkuje na obszarze tej gminy,
 - b) rady powiatu i sejmiku województwa – obywatel polski, który najpóźniej w dniu głosowania kończy 18 lat, oraz stale zamieszkuje na obszarze, odpowiednio, tego powiatu i województwa;
- 4) w wyborach wójta w danej gminie – osoba mająca prawo wybierania do rady tej gminy.

§ 2. Nie ma prawa wybierania osoba:

- 1) pozbawiona praw publicznych prawomocnym orzeczeniem sądu;

- 2) pozbawiona praw wyborczych prawomocnym orzeczeniem Trybunału Stanu;
- 3) ubezwłasnowolniona prawomocnym orzeczeniem sądu.

Art. 11. [Bierne prawo wyborcze, brak prawa wybieralności] § 1. Prawo wybieralności (bierne prawo wyborcze) ma:

- 1) w wyborach do Sejmu – obywatel polski mający prawo wybierania w tych wyborach, który najpóźniej w dniu wyborów kończy 21 lat;
- 2) w wyborach do Senatu – obywatel polski mający prawo wybierania w tych wyborach, który najpóźniej w dniu wyborów kończy 30 lat;
- 3) w wyborach Prezydenta Rzeczypospolitej – obywatel polski, który najpóźniej w dniu wyborów kończy 35 lat i korzysta z pełni praw wyborczych do Sejmu;
- 4) w wyborach do Parlamentu Europejskiego w Rzeczypospolitej Polskiej – osoba mająca prawo wybierania w tych wyborach, która najpóźniej w dniu głosowania kończy 21 lat, i od co najmniej 5 lat stale zamieszkuje w Rzeczypospolitej Polskiej lub na terytorium innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej;
- 5) w wyborach do organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego – osoba mająca prawo wybierania tych organów;
- 6) w wyborach wójta – obywatel polski mający prawo wybierania w tych wyborach, który najpóźniej w dniu głosowania kończy 25 lat, z tym że kandydat nie musi stale zamieszkiwać na obszarze gminy, w której kandyduje.

§ 2. Nie ma prawa wybieralności w wyborach osoba:

- 1) skazana prawomocnym wyrokiem na karę pozbawienia wolności za przestępstwo umyślne ścigane z oskarżenia publicznego lub umyślne przestępstwo skarbowe;
- 2) wobec której wydano prawomocne orzeczenie sądu stwierdzające utratę prawa wybieralności, o którym mowa w art. 21a ust. 2a ustawy z dnia 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944–1990 oraz treści tych dokumentów (Dz.U. z 2017 r. poz. 2186 oraz z 2018 r. poz. 538).

§ 3. Prawa wybieralności nie ma obywatel Unii Europejskiej niebędący obywatelem polskim, pozbawiony prawa wybieralności w państwie członkowskim Unii Europejskiej, którego jest obywatelem.

§ 4. Nie ma prawa wybieralności w wyborach wójta w danej gminie osoba, która została uprzednio dwukrotnie wybrana na wójta w tej gminie w wyborach wójta zarządzonych na podstawie art. 474 § 1.

Rozdział 3. Obwody głosowania

Art. 12. [Podział na obwody] § 1. W wyborach głosowanie przeprowadza się w stałych i odrębnych obwodach głosowania utworzonych na obszarze gminy, z zastrzeżeniem art. 14 § 1 i art. 15 § 1.

§ 2. Podziału gminy na stałe obwody głosowania dokonuje rada gminy, w drodze uchwały, na wniosek wójta.

§ 2.³ Podziału gminy na stałe obwody głosowania dokonuje komisarz wyborczy.

§ 3. Stały obwód głosowania powinien obejmować od 500 do 4000 mieszkańców. W przypadkach uzasadnionych miejscowymi warunkami obwód może obejmować mniejszą liczbę mieszkańców.

§ 4. Rada gminy, w drodze uchwały, na wniosek wójta, tworzy odrębny obwód głosowania w zakładzie leczniczym, domu pomocy społecznej, zakładzie karnym i areszcie śledczym oraz w oddziale zewnętrznym takiego zakładu i aresztu, jeżeli w dniu wyborów będzie w nim przebywać co najmniej 15 wyborców. Nieutworzenie obwodu jest możliwe wyłącznie w uzasadnionych przypadkach na wniosek osoby kierującej daną jednostką.

§ 4.⁴ Komisarz wyborczy tworzy odrębny obwód głosowania w zakładzie leczniczym, domu pomocy społecznej, zakładzie karnym i areszcie śledczym oraz w oddziale zewnętrznym takiego zakładu i aresztu, jeżeli w dniu wyborów będzie w nim przebywać co najmniej 15 wyborców. Nieutworzenie obwodu jest możliwe wyłącznie w uzasadnionych przypadkach na wniosek osoby kierującej daną jednostką.

§ 5. W wyborach do organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego oraz w wyborach wójta odrębny obwód głosowania w jednostce, o której mowa w § 4, tworzy się, jeżeli w dniu wyborów będzie w niej przebywać co najmniej 15 wyborców ujętych w rejestrze wyborców prowadzonym w gminie, na terenie której położona jest dana jednostka.

§ 6. Jeżeli w dniu wyborów w jednostce, o której mowa w § 4, będzie przebywać mniej niż 15 wyborców, można w niej utworzyć odrębny obwód głosowania po zasięgnięciu opinii osoby kierującej daną jednostką.

§ 7. Można utworzyć odrębny obwód głosowania w domu studenckim lub zespołach domów studenckich prowadzonych przez uczelnie lub

³ Art. 12 § 2 w brzmieniu ustawy z dnia 11.01.2018 r. (Dz.U. z 2018 r. poz. 130), która wchodzi w życie 1.01.2019 r.

⁴ Art. 12 § 4 w brzmieniu ustawy z dnia 11.01.2018 r. (Dz.U. z 2018 r. poz. 130), która wchodzi w życie 1.01.2019 r.

inne podmioty na podstawie umów zawartych z uczelniami, jeżeli co najmniej 50 osób uprawnionych do udziału w wyborach poinformuje na piśmie rektora uczelni prowadzącej dom studencki, lub uczelni z którą inny podmiot zawarł umowę o prowadzenie domu studenckiego, o zamiarze przebywania w domu studenckim w dniu głosowania.

§ 8. Przepisu § 7 nie stosuje się w wyborach do organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego oraz w wyborach wójta.

§ 9. Rada gminy, w drodze uchwały, na wniosek wójta zgłoszony po uzyskaniu zgody rektora uczelni, tworzy obwody głosowania, o których mowa w § 7.

§ 9.⁵ Komisarz wyborczy po uzyskaniu zgody rektora uczelni, tworzy obwody głosowania, o których mowa w § 7.

§ 10. Utworzenie odrębnych obwodów głosowania następuje najpóźniej w 35 dniu przed dniem wyborów.

§ 11. Rada gminy, tworząc obwody głosowania, ustala ich numery, granice oraz siedziby obwodowych komisji wyborczych.

§ 11.⁶ Komisarz wyborczy, tworząc obwody głosowania, ustala ich numery, granice oraz siedziby obwodowych komisji wyborczych.

§ 12. Uchwałę rady gminy o utworzeniu obwodów głosowania ogłasza się w wojewódzkim dzienniku urzędowym oraz podaje do publicznej wiadomości w sposób zwyczajowo przyjęty. Po jednym egzemplarzu uchwały przekazuje się niezwłocznie wojewodzie i komisarzowi wyborczemu.

§ 12.⁷ Postanowienie komisarza wyborczego o utworzeniu obwodów głosowania ogłasza się w wojewódzkim dzienniku urzędowym oraz podaje do publicznej wiadomości w sposób zwyczajowo przyjęty. Po jednym egzemplarzu postanowienia przekazuje się niezwłocznie wojewodzie i Państwowej Komisji Wyborczej.

§ 13. Na uchwały rady gminy, o których mowa w § 2, 4 i 9, wyborcom w liczbie co najmniej 15 przysługuje prawo wniesienia skargi do komisarza wyborczego, w terminie 5 dni od daty podania ich do publicznej wiadomości. Komisarz wyborczy rozpoznaje sprawę w ciągu 5 dni i wydaje postanowienie; od postanowienia nie przysługuje środek prawny.

⁵ Art. 12 § 9 w brzmieniu ustawy z dnia 11.01.2018 r. (Dz.U. z 2018 r. poz. 130), która wchodzi w życie 1.01.2019 r.

⁶ Art. 12 § 11 w brzmieniu ustawy z dnia 11.01.2018 r. (Dz.U. z 2018 r. poz. 130), która wchodzi w życie 1.01.2019 r.

⁷ Art. 12 § 12 w brzmieniu ustawy z dnia 11.01.2018 r. (Dz.U. z 2018 r. poz. 130), która wchodzi w życie 1.01.2019 r.

§ 13.⁸ Na postanowienia komisarza wyborczego, o których mowa w § 2, 4 i 9, wyborcom w liczbie co najmniej 15 przysługuje prawo wniesienia skargi do Państwowej Komisji Wyborczej, w terminie 3 dni od daty podania ich do publicznej wiadomości. Państwowa Komisja Wyborcza rozpoznaje sprawę w ciągu 5 dni i wydaje postanowienie.

§ 14.⁹ Na postanowienie Państwowej Komisji Wyborczej dotyczące skarg na postanowienie komisarza wyborczego, o którym mowa w § 2, wyborcom w liczbie co najmniej 15 przysługuje prawo wniesienia skargi do Naczelnego Sądu Administracyjnego, w terminie 3 dni od daty podania tego postanowienia do publicznej wiadomości. Naczelny Sąd Administracyjny rozpoznaje sprawę na posiedzeniu niejawnym w składzie trzech sędziów nie później niż w ciągu 5 dni od dnia jej wniesienia. Od orzeczenia Naczelnego Sądu Administracyjnego nie przysługuje środek prawny. Przepis art. 420 § 3 stosuje się.

Art. 12a.¹⁰ (*uchylony*)

Art. 13. [Zmiany w podziale na obwody głosowania] § 1. Wójt przedkłada radzie gminy wnioski w sprawie zmian w podziale na stałe obwody głosowania, jeżeli konieczność taka wynika ze zmian granic gminy, zmiany liczby mieszkańców w gminie lub w obwodzie głosowania.

§ 1.¹¹ Komisarz wyborczy dokonuje zmian w podziale na stałe obwody głosowania, jeżeli jest to konieczne ze względu na zmianę granic gminy, zmianę liczby wybieranych radnych gminy lub zmianę liczby mieszkańców w obwodzie głosowania w stosunku do określonej w art. 12 § 3, zmianę granic okręgów wyborczych.

§ 1a.¹² Zmiana w podziale na stałe obwody głosowania dokonywana z powodu zmiany granic gminy może nastąpić wyłącznie w odniesieniu do obszaru, którego dotyczy nowy przebieg granicy gminy.

⁸ Art. 12 § 13 w brzmieniu ustawy z dnia 11.01.2018 r. (Dz.U. z 2018 r. poz. 130), która wchodzi w życie 1.01.2019 r.

⁹ Art. 12 § 14 dodany ustawą z dnia 11.01.2018 r. (Dz.U. z 2018 r. poz. 130, ze zm. z Dz.U. z 2018 r. poz. 1349), która wchodzi w życie 1.01.2019 r.

¹⁰ Art. 12a uchylony ustawą z dnia 15.06.2018 r. (Dz.U. z 2018 r. poz. 1349), która wchodzi w życie 20.07.2018 r.

¹¹ Art. 12 § 1 w brzmieniu ustawy z dnia 11.01.2018 r. (Dz.U. z 2018 r. poz. 130), która wchodzi w życie 1.01.2019 r.

¹² Art. 13 § 1a dodany ustawą z dnia 11.01.2018 r. (Dz.U. z 2018 r. poz. 130), która wchodzi w życie 1.01.2019 r.

§ 1b.¹³ O wystąpieniu okoliczności, o których mowa w § 1, wójt informuje niezwłocznie komisarza wyborczego.

§ 2. Zmian w podziale na stałe obwody głosowania dokonuje się najpóźniej w 45 dniu przed dniem wyborów.

§ 3. Do zmian w podziale na stałe obwody głosowania przepisy art. 12 § 11–13 stosuje się odpowiednio.

§ 3.¹⁴ Do zmian w podziale na stałe obwody głosowania przepisy art. 12 § 11–14 stosuje się odpowiednio.

Art. 13a. [Zmiany siedzib obwodowych komisji wyborczych] § 1. Wójt może przedłożyć radzie gminy wnioski w sprawie zmian siedzib obwodowych komisji wyborczych.

§ 1.¹⁵ Wójt lub rada gminy może przedłożyć komisarzowi wyborczemu wnioski w sprawie zmian siedzib obwodowych komisji wyborczych.

§ 2. Zmian siedzib obwodowych komisji wyborczych dokonuje się najpóźniej w 45 dniu przed dniem wyborów.

§ 2a. Jeżeli po terminie, o którym mowa w § 2, wskutek nadzwyczajnych wydarzeń głosowanie w ustalonej przez radę gminy siedzibie obwodowej komisji wyborczej byłoby niemożliwe, wójt może zarządzić, na czas określonych wyborów, zmianę siedziby obwodowej komisji wyborczej. Zarządzenie w sprawie zmiany siedziby obwodowej komisji wyborczej wójt wydaje po uzyskaniu zgody właściwej komisji wyborczej wyższego stopnia.

§ 2a.¹⁶ Jeżeli po terminie, o którym mowa w § 2, wskutek nadzwyczajnych wydarzeń głosowanie w ustalonej przez komisarza wyborczego siedzibie obwodowej komisji wyborczej byłoby niemożliwe, może on zarządzić, na czas określonych wyborów, zmianę siedziby obwodowej komisji wyborczej.

§ 3. Do zmian siedzib obwodowych komisji wyborczych przepisy art. 12 § 11–13 stosuje się odpowiednio, przy czym w przypadku, o którym mowa w § 2a, nie stosuje się przepisu art. 12 § 13.

¹³ Art. 13 § 1b dodany ustawą z dnia 11.01.2018 r. (Dz.U. z 2018 r. poz. 130), która wchodzi w życie 1.01.2019 r.

¹⁴ Art. 13 § 3 w brzmieniu ustawy z dnia 11.01.2018 r. (Dz.U. z 2018 r. poz. 130), która wchodzi w życie 1.01.2019 r.

¹⁵ Art. 13a § 1 w brzmieniu ustawy z dnia 11.01.2018 r. (Dz.U. z 2018 r. poz. 130), która wchodzi w życie 1.01.2019 r.

¹⁶ Art. 13 § 2a w brzmieniu ustawy z dnia 11.01.2018 r. (Dz.U. z 2018 r. poz. 130), która wchodzi w życie 1.01.2019 r.

§ 3.¹⁷ Do zmian siedzib obwodowych komisji wyborczych przepisy art. 12 § 11–14 stosuje się odpowiednio, przy czym w przypadku, o którym mowa w § 2a, nie stosuje się przepisów art. 12 § 13 i 14.

§ 4. Propozycje zmian siedzib obwodowych komisji wyborczych, w tym siedzib znajdujących się w lokalach, o których mowa w art. 16 § 1 pkt 3, zainteresowani mogą przedkładać wójtowi na piśmie na co najmniej 55 dni przed dniem wyborów. Przedłożone propozycje zmian siedzib obwodowych komisji wyborczych wójt niezwłocznie umieszcza w Biuletynie Informacji Publicznej, o którym mowa w ustawie z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U. z 2016 r. poz. 1764 oraz z 2017 r. poz. 933).

§ 4.¹⁸ Propozycje zmian siedzib obwodowych komisji wyborczych, w tym siedzib znajdujących się w lokalach, o których mowa w art. 16 § 1 pkt 3, zainteresowani mogą przedkładać komisarzowi wyborczemu na piśmie na co najmniej 55 dni przed dniem wyborów. Przedłożone propozycje zmian siedzib obwodowych komisji wyborczych komisarz wyborczy niezwłocznie umieszcza w Biuletynie Informacji Publicznej, o którym mowa w ustawie z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U. z 2016 r. poz. 1764 oraz z 2017 r. poz. 933).

Art. 13b. [Informacja] Jeżeli w lokalu, w którym w okresie 5 lat poprzedzających dzień wyborów przeprowadzono głosowanie w wyborach, w dniu wyborów nie przeprowadza się głosowania lub ma w nim siedzibę obwodowa komisja wyborcza ds. przeprowadzenia głosowania w obwodzie właściwa dla obwodu głosowania o zmienionych granicach, w dniu wyborów komisarz wyborczy podaje do publicznej wiadomości, poprzez wywieszenie w miejscu łatwo dostępnym przy wejściu do tego lokalu, informację umożliwiającą wyborcom dotarcie do lokalu właściwej obwodowej komisji wyborczej ds. przeprowadzenia głosowania w obwodzie.

Art. 14. [Obwody za granicą] § 1. W celu przeprowadzenia wyborów do Sejmu i do Senatu, wyborów Prezydenta Rzeczypospolitej oraz wyborów do Parlamentu Europejskiego w Rzeczypospolitej Polskiej tworzy się obwody głosowania dla obywateli polskich przebywających za granicą, jeżeli na terenie obwodu przebywa co najmniej 15 wyborców i jeżeli istnieje możliwość przekazania właściwej komisji wyborczej wyników głosowania niezwłocznie po jego zakończeniu.

¹⁷ Art. 13a § 3 w brzmieniu ustawy z dnia 11.01.2018 r. (Dz.U. z 2018 r. poz. 130), która wchodzi w życie 1.01.2019 r.

¹⁸ Art. 13a § 4 w brzmieniu ustawy z dnia 11.01.2018 r. (Dz.U. z 2018 r. poz. 130), która wchodzi w życie 1.01.2019 r.

§ 2. Obwody głosowania, o których mowa w § 1, tworzy, w drodze rozporządzenia, minister właściwy do spraw zagranicznych, po zasięgnięciu opinii Państwowej Komisji Wyborczej, określając ich liczbę oraz siedziby obwodowych komisji wyborczych.

§ 3. Obwody głosowania, o których mowa w § 1, wchodzi w skład okręgu wyborczego właściwego dla dzielnicy Śródmieście miasta stołecznego Warszawy.

Art. 15. [Obwody na statkach morskich] § 1. W celu przeprowadzenia wyborów do Sejmu i do Senatu, wyborów Prezydenta Rzeczypospolitej oraz wyborów do Parlamentu Europejskiego w Rzeczypospolitej Polskiej tworzy się obwody głosowania dla wyborców przebywających na polskich statkach morskich, które znajdują się w podróży w okresie obejmującym dzień wyborów, jeżeli przebywa na nich co najmniej 15 wyborców i jeżeli istnieje możliwość przekazania właściwej komisji wyborczej wyników głosowania niezwłocznie po jego zakończeniu.

§ 2. W rozumieniu kodeksu polskim statkiem morskim jest statek podnoszący polską banderę i dowodzony przez polskiego kapitana.

§ 3. Obwody głosowania, o których mowa w § 1, tworzy, w drodze rozporządzenia, minister właściwy do spraw gospodarki morskiej, po zasięgnięciu opinii Państwowej Komisji Wyborczej, na wniosek kapitana statku zgłoszony najpóźniej w 30 dniu przed dniem wyborów.

§ 4. Obwody głosowania, o których mowa w § 1, wchodzi w skład okręgu wyborczego właściwego dla dzielnicy Śródmieście miasta stołecznego Warszawy.

Art. 16. [Obwieszczenie o organizacji wyborów] § 1. Wójt podaje, w formie obwieszczenia, do wiadomości wyborców najpóźniej w 30 dniu przed dniem wyborów informację przekazaną przez komisarza wyborczego o:

- 1) numerach oraz granicach stałych i odrębnych obwodów głosowania;
- 2) wyznaczonych siedzibach obwodowych komisji wyborczych dla danych wyborów;
- 3) lokalach obwodowych komisji wyborczych ds. przeprowadzenia głosowania w obwodzie dostosowanych do potrzeb wyborców niepełnosprawnych;
- 4) możliwości głosowania korespondencyjnego przez wyborców niepełnosprawnych i głosowania przez pełnomocnika.

Jeden egzemplarz obwieszczenia przekazywany jest niezwłocznie komisarzowi wyborczemu i Państwowej Komisji Wyborczej.

§ 2. Obwieszczenie, o którym mowa w § 1, wójt zamieszcza najpóźniej w 30 dniu przed dniem wyborów w Biuletynie Informacji Publicznej.

§ 2a. Jeżeli po wydaniu obwieszczenia, o którym mowa w § 1, nastąpiła zmiana siedziby obwodowej komisji wyborczej, o której mowa w art. 13a § 2a, wójt niezwłocznie podaje, w formie obwieszczenia, do wiadomości wyborców informacje, o których mowa w § 1, uwzględniające dokonane zmiany oraz zamieszcza je w Biuletynie Informacji Publicznej. Przepis § 1 zdanie drugie stosuje się.

§ 3. Obowiązek, o którym mowa w § 1, w odniesieniu do obwodów głosowania utworzonych za granicą ciąży na konsulach. Wykonanie tego obowiązku powinno nastąpić najpóźniej w 21 dniu przed dniem wyborów.

§ 4. O utworzeniu obwodu głosowania na polskim statku morskim kapitan statku niezwłocznie zawiadamia wyborców.

Art. 17. [Niespełnienie obowiązku utworzenia obwodów głosowania]

§ 1. Jeżeli właściwe organy gminy nie wykonują w terminie lub w sposób zgodny z prawem, zadań dotyczących utworzenia obwodów głosowania lub ich zmiany, powołania lub zmian w składach komisji obwodowych, właściwy komisarz wyborczy wzywa te organy do wykonania zadań w sposób zgodny z prawem w wyznaczonym terminie, a w razie bezskutecznego upływu terminu niezwłocznie wykonuje te zadania i powiadamia o tym Państwową Komisję Wyborczą.

§ 2. Przepis § 1 stosuje się odpowiednio, jeżeli właściwy organ nie dokonał podziału gminy, powiatu lub województwa na okręgi wyborcze w terminie lub w sposób zgodny z prawem.

Art. 17.¹⁹ [Niespełnienie obowiązku utworzenia obwodów głosowania]

§ 1. Jeżeli właściwi komisarze wyborczy nie wykonują w terminie lub w sposób zgodny z prawem, zadań dotyczących utworzenia obwodów głosowania lub ich zmiany, powołania lub zmian w składach komisji terytorialnych i obwodowych, Państwowa Komisja Wyborcza wzywa ich do wykonania zadań w sposób zgodny z prawem w wyznaczonym terminie, a w razie bezskutecznego upływu terminu niezwłocznie wykonuje te zadania.

§ 2. Przepis § 1 stosuje się odpowiednio, jeżeli właściwy komisarz wyborczy nie dokonał podziału gminy, powiatu lub województwa na okręgi wyborcze w terminie lub w sposób zgodny z prawem.

¹⁹ Art. 17 w brzmieniu ustawy z dnia 11.01.2018 r. (Dz.U. z 2018 r. poz. 130), która wchodzi w życie 1.01.2019 r.

Rozdział 4. Rejestr wyborców

Art. 18. [Prowadzenie rejestru, część A i B] § 1. Stały rejestr wyborców obejmuje osoby stale zamieszkałe na obszarze gminy, którym przysługuje prawo wybierania.

§ 2. Rejestr wyborców stanowi zbiór danych osobowych z ewidencji ludności, o których mowa w § 7. W zbiorze tym uwzględnia się również dane wyborców, o których mowa w § 9 i art. 19 § 2 i 3.

§ 3. Można być ujętym tylko w jednym rejestrze wyborców.

§ 4. Rejestr wyborców służy do sporządzania spisów wyborców uprawnionych do udziału w wyborach, a także do sporządzania spisów osób uprawnionych do udziału w referendum.

§ 5. Rejestr wyborców potwierdza prawo wybierania oraz prawo wybieralności.

§ 6. Rejestr wyborców dzieli się na część A i część B.

§ 7. Część A rejestru wyborców obejmuje obywateli polskich. W tej części rejestru wyborców wymienia się nazwisko i imię (imiona), imię ojca, datę urodzenia, numer ewidencyjny PESEL i adres zamieszkania wyborcy.

§ 8. Wyborcy będący obywatelami polskimi, zameldowani na obszarze gminy na pobyt stały są wpisywani do rejestru wyborców z urzędu.

§ 9. Część B rejestru wyborców obejmuje obywateli Unii Europejskiej niebędących obywatelami polskimi, stale zamieszkałych na obszarze gminy i uprawnionych do korzystania z praw wyborczych w Rzeczypospolitej Polskiej. W tej części rejestru wyborców wymienia się nazwisko i imię (imiona), imię ojca, datę urodzenia, obywatelstwo państwa członkowskiego Unii Europejskiej, numer paszportu lub innego dokumentu stwierdzającego tożsamość oraz adres zamieszkania wyborcy.

§ 10. Wyborcę, o którym mowa w § 9, wpisanego do rejestru wyborców, na jego pisemny wniosek, skreśla się z rejestru wyborców.

§ 11. Rejestr wyborców prowadzi gmina jako zadanie zlecone.

§ 12. Rejestr wyborców jest udostępniany, na pisemny wniosek, do wglądu w urzędzie gminy.

§ 13. Urząd gminy przekazuje właściwym organom wyborczym okresowe informacje o liczbie wyborców objętych rejestrem wyborców.

Art. 19. [Wyborcy bez zameldowania na pobyt stały] § 1. Wyborcy stale zamieszkałi na obszarze gminy bez zameldowania na pobyt stały wpisywani są do rejestru wyborców, jeżeli złożą w tej sprawie w urzędzie gminy pisemny wniosek. Wniosek powinien zawierać nazwisko, imię (imiona),

imię ojca, datę urodzenia oraz numer ewidencyjny PESEL wnioskodawcy. Do wniosku dołącza się:

- 1) kserokopię ważnego dokumentu stwierdzającego tożsamość wnioskodawcy;
- 2) pisemną deklarację, w której wnioskodawca podaje swoje obywatelstwo i adres stałego zamieszkania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

§ 2. Przepis § 1 stosuje się odpowiednio do wyborcy nigdzie niezamieszkałego, przebywającego stale na obszarze gminy.

§ 3. Wyborcy stale zamieszkali na obszarze gminy pod innym adresem aniżeli adres ich zameldowania na pobyt stały na obszarze tej gminy mogą być wpisani do rejestru wyborców pod adresem stałego zamieszkania, jeżeli złożą w tej sprawie w urzędzie gminy wniosek zawierający dane, o których mowa w § 1, wraz ze wskazaniem adresu ostatniego zameldowania na pobyt stały na obszarze gminy.

Art. 20. [Decyzja o wpisaniu] § 1. Decyzję o wpisaniu lub o odmowie wpisania do rejestru wyborców osoby, o której mowa w art. 19, wydaje wójt, w terminie 3 dni od dnia wniesienia wniosku. Decyzję o odmowie wpisania do rejestru wyborców, wraz z uzasadnieniem, niezwłocznie doręcza się wnioskodawcy.

§ 2. Wójt przed wydaniem decyzji, o której mowa w § 1, jest obowiązany sprawdzić, czy osoba wnosząca wniosek o wpisanie do rejestru wyborców spełnia warunki stałego zamieszkania na obszarze danej gminy.

§ 3. O wpisaniu wyborcy do rejestru wyborców niezwłocznie zawiadamia się urząd gminy właściwy ze względu na ostatnie miejsce zameldowania wnioskodawcy na pobyt stały w celu skreślenia go z rejestru wyborców w tej gminie.

§ 4. Od decyzji w sprawie odmowy wpisania do rejestru wyborców przysługuje prawo wniesienia skargi do właściwego miejscowo sądu rejonowego. Skargę wnosi się za pośrednictwem wójta, w terminie 3 dni od dnia doręczenia decyzji. Wójt przekazuje sądowi niezwłocznie skargę wraz z decyzją i aktami sprawy. Wójt może też niezwłocznie zmienić albo uchylić swoją decyzję, jeżeli uzna skargę w całości za zasadną.

§ 5. Sąd rozpoznaje skargę, o której mowa w § 4, w postępowaniu nieprocesowym, w terminie 3 dni od dnia jej doręczenia. Odpis postanowienia sądu doręcza się osobie, która wniosła skargę, oraz wójtowi. Od postanowienia sądu nie przysługuje środek prawny.

Art. 21. [Skreślenie z rejestru] § 1. Osoby pozbawione prawa wybierania skreśla się z rejestru wyborców na podstawie przekazywanych gminom zawiadomień sądu albo Trybunału Stanu.

§ 2. W przypadku wygaśnięcia przyczyny pozbawienia prawa wybierania wyborca jest wpisywany do rejestru wyborców na podstawie zaawizdomień sądu albo Trybunału Stanu.

§ 3. Minister Sprawiedliwości, po zasięgnięciu opinii Państwowej Komisji Wyborczej, określi, w drodze rozporządzenia, tryb i terminy zawiadomiania gmin o osobach pozbawionych prawa wybierania oraz o wygaśnięciu przyczyny pozbawienia prawa wybierania, a także wzory zawiadomień w tych sprawach, tak aby zapewnić bieżącą aktualizację w rejestrze wyborców danych o osobach pozbawionych prawa wybierania i posiadających prawo wybierania.

Art. 22. [Reklamacja] § 1. Każdy może wnieść do wójta reklamację na nieprawidłowości w rejestrze wyborców, w szczególności w sprawie:

- 1) pominięcia wyborcy w rejestrze wyborców;
- 2) wpisania do rejestru wyborców osoby, która nie ma prawa wybierania;
- 3) niewłaściwych danych o osobach wpisanych do rejestru wyborców;
- 4) ujęcia w rejestrze wyborców osoby, która nie zamieszkuje stale na obszarze gminy.

§ 2. Reklamację wnosi się pisemnie lub ustnie do protokołu.

§ 3. Wójt obowiązany jest rozpatrzyć reklamację, w terminie 3 dni od dnia jej wniesienia, i wydać decyzję w sprawie.

§ 4. Decyzję, wraz z uzasadnieniem, doręcza się niezwłocznie wnoszącemu reklamację, a gdy dotyczy ona innych osób – również tym osobom.

§ 5. Na decyzję nieuwzględniającą reklamacji lub powodującą skreślenie z rejestru wyborców wnoszący reklamację bądź osoba skreślona z rejestru wyborców może wnieść, w terminie 3 dni od dnia doręczenia decyzji, skargę za pośrednictwem wójta do właściwego miejscowo sądu rejonowego. Przepisy art. 20 § 4 i 5 stosuje się odpowiednio.

Art. 23. [Przekazywanie danych ministrowi] § 1. Dane, o których mowa w art. 18 § 9 zdanie drugie, są przekazywane przez wójta za pośrednictwem właściwego miejscowo wojewody ministrowi właściwemu do spraw informatyzacji.

§ 2. Przepis § 1 stosuje się odpowiednio do danych osób, o których mowa w art. 18 § 10.

§ 3. Minister właściwy do spraw informatyzacji przekazuje dane, o których mowa w § 1 i 2, właściwym organom państw członkowskich Unii Europejskiej.

Art. 24. [Dane przekazywane organom państw członkowskich UE] § 1. Minister właściwy do spraw informatyzacji przekazuje właściwym orga-

nom państw członkowskich Unii Europejskiej, na ich wniosek, dane dotyczące obywateli polskich chcących korzystać z praw wyborczych na terytorium innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej, w zakresie niezbędnym do korzystania z tych praw.

§ 2. Dane, o których mowa w § 1, przekazuje wójt, na żądanie i za pośrednictwem właściwego miejscowo wojewody, ministrowi właściwemu do spraw informatyzacji.

Art. 25. [Upoważnienie dla ministra] Minister właściwy do spraw wewnętrznych, po zasięgnięciu opinii Państwowej Komisji Wyborczej, określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) sposób prowadzenia rejestru wyborców, ustalając:
 - a) wzór rejestru wyborców,
 - b) metody aktualizacji rejestru wyborców i sposób jego udostępniania,
 - c) wzór wniosku o udostępnienie rejestru wyborców,
 - d) wzór wniosku o wpisanie wyborcy do rejestru wyborców,
 - e) wzór zawiadomienia o wpisaniu do rejestru wyborców,
 - f) wzór wniosku, o którym mowa w art. 18 § 10, o skreślenie wyborcy z rejestru wyborców,
 - g) warunki, które spełniać musi system informatyczny służący prowadzeniu rejestru wyborców,
- 2) sposób przekazywania przez urzędy gmin właściwym organom wyborczym okresowych informacji o liczbie wyborców objętych rejestrem wyborców,
- 3) wzór pisemnej deklaracji, o której mowa w art. 19 § 1 pkt 2 – uwzględniając konieczność zapewnienia możliwości weryfikacji danych zawartych w rejestrze wyborców, bezpieczeństwa wprowadzania i przetwarzania tych danych oraz ich przekazywania i odbioru;
- 4) tryb przekazywania przez Rzeczpospolitą Polską innym państwom członkowskim Unii Europejskiej danych dotyczących obywateli tych państw wpisanych do rejestru wyborców oraz skreślonych z rejestru wyborców, jak również obywateli polskich chcących korzystać z praw wyborczych na terytorium innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej, uwzględniając w szczególności formę i terminy wymiany tych informacji, a także konieczność zapewnienia ochrony danych osobowych.